

Róża Wosiak-Śliwa
Uniwersytet Gdański

**PROFESOR ZW. DR HAB. EDWARD BREZA
DOKTOR *HONORIS CAUSA*
WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO
UNIwersYTETU KAZIMIERZA WIELKIEGO
W BYDGOSZCZY
(UR. 24 IX 1932 – ZM. 12 X 2017)**

Wspomnienie

Wybitny naukowiec, znakomity nauczyciel, tytan pracy i wspianały kolega, człowiek wielkiego formatu – prof. zw. dr hab. Edward Breza. Mija kilka miesięcy od Jego śmierci, a nam ciągle trudno jest się pogodzić z myślą, że Profesora nie ma wśród nas. Pamiętamy Jego mrówczą pracę badawczą, świeże pomysły na nowe książki i artykuły, perfekcyjne wykłady, ćwiczenia i seminaria, niebywałe zaangażowanie w przygotowanie konferencji naukowych i permanentną aktywność organizacyjną, punktualność i obowiązkowość. Przede wszystkim jednak wspominamy, jakim był człowiekiem – to, że służył nam radą i bezinteresowną pomocą, że zawsze pochylał się nad krzywdą ludzką i nigdy nikogo nie pozostawiał z problemami. Do tradycji należały Jego przedsięwzięte życzenia telefoniczne. Oprócz standardowych – *zdrowia, pomyslności, spokoju, sukcesów w życiu prywatnym i zawodowym* – każdemu składał inne, osobiste, ponieważ znał nasze rodziny, nasze małe i większe radości, nasze małe i duże kłopoty. Na wszystko znajdował czas.

Był wielkim, a przy tym niezwykle skromnym człowiekiem, Polakiem i Kaszubą.

Urodził się w Kaliszu koło Kościerzyny. Mimo że przejawiał humanistyczne talenty, początkowo nic nie zapowiadało Jego polonistycznej i językoznawczej drogi. Ukończył studia teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie jako członek Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców (1958). Ze święceń kapłańskich jednak zrezygnował. Został nauczycielem. Ukończył studia polonistyczne w Gdańsku (1964) i Studium Bibliotekarskie w Gdyni (1962). Rozprawę doktorską, pt. *Toponimia powiatu kościerskiego*, napisaną pod kierunkiem wtedy doc. dr. hab. Huberta Górnowicza, obronił w 1972 r. W 1978 r.

habilitował się na podstawie pracy *Pochodzenie przydomków szlachty Pomorza Gdańskiego*. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1988 r., a stanowisko profesora zwyczajnego UG – w 1993 r. Jego pierwszym miejscem pracy naukowej był Uniwersytet Gdański. W 2006 r. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy nadał Mu tytuł doktora *honoris causa*.

Profesor E. Breza w trakcie zawodowej kariery pełnił różnorodne funkcje. Był i prodziekanem ds. dydaktycznych na Wydziale Humanistycznym UG (1978–1981), i dyrektorem Instytutu Filologii Polskiej (1981–1991), i kierownikiem Zakładu Historii Języka Polskiego, Dialektologii i Onomastyki (1988–2002), natomiast poza środowiskiem uniwersyteckim – sekretarzem Komisji Językoznawczej Wydziału I Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (1973–1975), przewodniczącym I Wydziału Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (1979–1983), wieloletnim redaktorem „Zeszytów Naukowych Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Prac Językoznawczych”, „Rocznika Gdańskiego” i „Pomorskich Monografii Toponomastycznych”, członkiem kolegium redakcyjnego „Rocznika Gdańskiego” (1978–1992), a także Komitetu Redakcyjnego „Onomasticów” w Krakowie (od 1986 r.), Rady Naukowej Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej (1989–1998), Międzynarodowego Komitetu Onomastycznego w Lowanium w Belgii (ICOS) oraz przewodniczącym Podkomisji Antroponimicznej Komitetu Językoznawstwa PAN. Dodatkowo Profesor E. Breza był przewodniczącym Komisji Oświaty przy Zarządzie Głównym Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w latach 1975–1984, przewodniczącym Rady Języka Kaszubskiego w latach 2007–2010 oraz wieloletnim wiceprzewodniczącym RJK; od 2006 r. przewodniczącym Komisji Standaryzacji i Normalizacji Języka Kaszubskiego przy RJK i przewodniczącym zespołu ds. orzekania o znajomości języka kaszubskiego na potrzeby nauczania.

Jako naukowiec, badacz, polonista i językoznawca szczególnie oddał serce onomastyce, dialektologii, kaszubszczyźnie, historii języka polskiego, polszczyźnie współczesnej, metodyce nauczania języka polskiego i kaszubskiego. Nie zapominał również o popularyzacji wiedzy z różnych zakresów językoznawstwa. Profesor E. Breza był autorem nad wyraz płodnym. Pozostawił po sobie ponad 2,5 tys. publikacji, a wśród nich cieszące się do dziś ogromnym uznaniem książki: *Toponimia powiatu kościerskiego* (1974), *Pochodzenie przydomków szlachty pomorskiej* (1986), *Gramatyka kaszubska. Zarys popularny* (1981; z J. Trederem), *Zasady pisowni kaszubskiej* (1976; z J. Trederem), *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany* (2000 – t. 1; 2002 – t. 2), *Zalety imionami ludzi* (2014), *Słowo Pańskie trwa na wieki. Ze studiów nad słownictwem religijnym i obyczajowym* (2015), *Imiona Boga i bóstw oraz NMPanny imionami ludzi. Hagionimy* (2017).

Środowisko akademickie pamięta redaktorski kunszt Profesora E. Brezy oraz liczne i drobiazgowo recenzje rozpraw naukowych.

Spod Jego skrzydeł wyłoniło się aż 22 doktorów, ok. 500 magistrów filologii polskiej i ok. 200 licencjatów.

Pracowitość Pana Profesora była wielokrotnie doceniana, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, odznaką „Zasłużony Ziemi Gdańskiej”, Medalem Księcia Mściwoja II, Medalem Uniwersytetu Gdańskiego, Medalem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie.

Doskonały i niebywale pracowity badacz i naukowiec, wspaniały i życzliwy dydaktyk, wymagający i... wyrozumiały promotor, charyzmatyczny i zarażający swą pasją, powszechnie szanowany i lubiany, prawdziwy humanista, dobry człowiek; taki, jakich już nie ma wielu – Edward Breza.

Panie Profesorze, tak bardzo nam Pana brakuje...